

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення вимог
законодавства про колективні трудові спори»
*(реєстр. № 12035 від 16.09.2024 р.)**

Анотація.

В Інформаційній довідці аналізуються положення проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення вимог законодавства про колективні трудові спори» (реєстр. № 12035 від 16.09.2024 року) (далі – законопроект № 12035).

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного законодавства про адміністративну відповідальність, законам України, що регулюють суспільні відносини у сфері вирішення колективних трудових спорів.

За результатами дослідження виявлено ризики, які в подальшому можуть перешкоджати належній реалізації Закону під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети, спрямованої на удосконалення та посилення адміністративної відповідальності за порушення вимог законодавства про колективні трудові спори.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, колективні трудові спори, угода про вирішення колективного трудового спору, порушення чи невиконання угод, адміністративне стягнення, штраф.

Вступна частина.

Законопроект змістовно пов'язаний та залежить від ухвалення проекту Закону України «Про колективні трудові спори» (реєстр. № 12034 від 16.09.2024 року) (далі – законопроект № 12034), що визначає поняття колективних трудових спорів, правові та організаційні засади їх вирішення, встановлює відповідальність за порушення законодавства про колективні трудові спори.

Законопроектом № 12034, зокрема, передбачено види, способи та порядок вирішення колективних трудових спорів за допомогою проведення переговорів сторонами таких спорів, примирних процедур (трудова медіація), трудового арбітражу. Також визначено організації та осіб, які мають представляти сторони колективних трудових спорів, права та обов'язки таких сторін, строки вирішення вказаних спорів, умови укладення за результатами переговорів чи примирних процедур угоди про вирішення колективного трудового спору або прийняття рішення трудового арбітражу, які є обов'язковими для виконання сторонами колективного трудового спору, тощо.

У Розділі VII законопроекту № 12034 передбачено відповідальність за порушення законодавства про колективні трудові спори. Згідно з частиною першою статті 55 цього Розділу «особи, винні у порушенні законодавства про

колективні трудові спори, несуть адміністративну, цивільну, дисциплінарну, кримінальну відповідальність на підставах, визначених цим Законом, та в інших випадках відповідно до законів України».

У частині другій статті 55 законопроекту № 12034 встановлено, що до адміністративної відповідальності притягуються особи, винні в: 1) ухиленні від участі в примирних процедурах, трудовому арбітражі, які відповідно до цього Закону, колективної угоди (договору), окремої угоди між сторонами колективного трудового спору носять обов'язковий характер (в тому числі у порушенні строків їх проведення); 2) ненаданні інформації чи документації або наданні недостовірної інформації чи документації, що стосується предмета колективного трудового спору; 3) несвоєчасному повідомленні сторони колективного трудового спору про проведення страйку чи локауту; 4) проведенні страйку чи застосуванні локауту, які визнані судом незаконними; 5) порушенні чи невиконанні угоди про вирішення колективного трудового спору, рішення трудового арбітражу або інших досягнутих у процесі ведення колективних переговорів сторонами колективного трудового спору угод.

У цьому ж Розділі передбачено підстави та порядок відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства про колективні трудові спори.

Основна частина.

Із метою впровадження в чинне законодавство положень законопроекту № 12034 щодо відповідальності за порушення законодавства про колективні трудові спори, законопроектом № 12035 пропонується внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Зокрема, пропонується внести зміни до назв і диспозицій чинних статей 41-1, 41-2, 41-3 КУпАП; доповнити КУпАП новою статтею 41-4 про відповідальність *«керівника органу / особи, уповноваженого(ї) на керівництво страйком, роботодавця»* за *«несвоєчасне повідомлення в установленому порядку сторони колективного трудового спору про проведення страйку чи локауту, а також за організацію страйку чи локауту, визнаних судом незаконними»*; а також зміни до статей 221 та 255 КУпАП.

За результатами проведеного дослідження вважаємо за доцільне відзначити такі ризики окремих положень законопроекту № 12035.

Об'єктом правопорушень, передбачених статтями 41-1, 41-2, 41-3 чинного КУпАП, є суспільні відносини у сфері розробки, укладення та виконання колективних договорів і угод.

Виходячи з положень статей 1, 7 Закону України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 № 3356-ХІІ, метою колективного договору, угоди є сприяння вирішенню загальних питань щодо регулювання виробничих, трудових відносин, а також узгодження соціально-економічних інтересів між працівниками (їх представниками) та роботодавцями.

Водночас об'єктом посягання запропонованих у законопроекті № 12035 порушень є правовідносини, пов'язані (як це визначено у законопроекті № 12034) із вирішенням окремого питання щодо врегулювання колективного трудового спору, тобто «неврегульованих розбіжностей, які виникли між його сторонами, щодо задоволення інтересу або реалізації прав чи виконання

обов'язків сторін такого спору» шляхом переговорів чи в інший спосіб. Метою такого врегулювання є «зміцнення громадянської злагоди, сприяння колективним переговорам та розбудові взаємної довіри між соціальними партнерами на всіх рівнях».

Тобто предмет правового регулювання законопроекту № 12035 щодо встановлення адміністративної відповідальності за порушення законодавства про порядок вирішення колективних трудових спорів не співпадає й відрізняється від предмета правового регулювання норм чинного КУпАП, якими встановлено адміністративну відповідальність за порушення законодавства щодо порядку укладення та виконання колективного договору, угоди між працівниками та роботодавцями.

З огляду на викладене, з метою дотримання ustalених вимог законодавчої техніки щодо правової визначеності та системності норм законодавчих актів, оптимізації відповідного правового регулювання, вбачається доцільним запропоновані в законопроекті № 12035 діяння виділити в окрему норму КУпАП. У ній передбачити адміністративну відповідальність за порушення законодавства про порядок укладення та виконання колективних трудових спорів, наведених у частині другій статті 55 вищезазначеного законопроекту № 12034.

Окрім того, враховуючи суспільну шкоду та негативні наслідки, які завдаються правам та інтересам громадян, а також відповідним суспільним інтересам, доречно розглянути можливість про доповнення КУпАП й іншими діяннями, пов'язаними з порушенням законодавства про колективні трудові спори, вказаними у законопроекті № 12034, але відсутніми в законопроекті № 12035.

Зокрема, ідеться про такі дії, як: *проведення* страйку чи застосування локауту, які визнані судом незаконними; *проведення* страйку чи застосування локауту, які створюють перешкоди для забезпечення національної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, життя і здоров'я людей, дотримання гарантованих законом свобод та прав, у тому числі майнових; *проведення* страйку чи застосування локауту в заборонених законом випадках; розголошення конфіденційної, таємної, службової інформації, яка стала відома стороні колективного трудового спору, медіатору, трудовому арбітру у зв'язку з вирішенням колективного трудового спору, внаслідок чого іншій стороні такого спору завдано шкоду.

Таким чином, вищезазначені положення законопроекту № 12035 не повною мірою відповідають ustalеним вимогам законодавчої техніки щодо повноти, визначеності та системності змісту нормативно-правового акта. У подальшому це перешкоджатиме належній реалізації його норм під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети.

Реалізація запропонованого законопроекту № 12035 не потребує додаткових видатків із державного та місцевих бюджетів України. Водночас у законопроекті пропонується доповнити КУпАП новими нормами щодо застосування адміністративних стягнень у виді штрафів у значних розмірах. Внаслідок цього їх реалізація матиме вплив на показники дохідної частини

державного бюджету, оскільки може призвести до істотного збільшення його доходів від надходження сум штрафів у разі їх застосування. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України, необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включно з відповідними розрахунками) не додається.

Висновки.

Проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення вимог законодавства про колективні трудові спори» (реєстр. № 12035 від 16.09.2024 року) має актуальне значення.

Водночас законопроект № 12035 містить певні, наведені вище ризики окремих запропонованих у ньому положень, які можуть перешкодити його ефективній реалізації та досягненню передбаченої в ньому мети. Вбачається, що за умов доопрацювання законопроекту з урахуванням висловлених зауважень та пропозицій, усунення наявних ризиків він відповідатиме завданню щодо удосконалення та посилення адміністративної відповідальності за порушення вимог законодавства про колективні трудові спори.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*